

WEEKBLAD

VAN HET

NEDERLANDSCH TIJDSCHRIFT VOOR GENEESKUNDE,
TEVENS ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ
TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST.

TWEEDE DEEL.

INHOUD: Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. A. SIKKEL AZN., Openingsrede van de 55ste Algemeene Vergadering. — E. C. VAN LEERSUM, Jaarverslag over den staat en de werkzaamheden van de Maatschappij en haar afdelingen. — Recapitulatie der inkomsten en uitgaven van de Maatschappij over het jaar 1903. — Verslag van de commissie van beheer van het Ondersteuningsfonds der Maatschappij over het jaar 1903. — Overzicht der ontvangsten en uitgaven van het Ondersteuningsfonds van 1 Jan. tot 31 Dec. 1903. — N. J. A. BOERMA, Over manueele spoeddilatatie van den baarmoedermond. — M. VAN HERWERDEN, Waarneming omtrent het bilirubine-gehalte der gal bij een gravida. — **Casuïstische mededeelingen:** E. H. VAN LIER, Een zeldzaam geval van aneurysma arteriae brachialis. — **Referaten:** MAC VAIL, Lumbaal-punctie bij uraemie. — F. MEYER, Over anti-streptococcens um. — MORAKZEWSKI, Over de afscheiding van oxaalzuur. — BELLIN, Fractura olecrani. — HOPPE, Alcoholismus. — TH. LANDAU, Stagnine, een nieuw stipticum. — **Overzicht van tijdschriften.** — **Boekaankondigingen:** W. SCHOLTZ, Vorlesungen über die Pathologie und Therapie der Gonorrhoe des Mannes. — RICHARD FREUND, Zur Lehre von den Blutgefässen der normalen und kranken Gebärmutter. — **Particuliere Correspondentie:** Negende congres voor openbare gezondheidsregeling. — **Beroepsbelangen.** — **Ingezonden:** W. KOSTER GZN., Monoculaire diplopie. — **Berichten:** Buitenland. Binnenland. Personalia. Vacante plaatsen. — **Verslagen van vereenigingen:** Genootschap ter bevordering der Natuur-, Genees- en Heelkunde te Amsterdam. Sectie voor biologie.

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST.

OPENINGSREDE.

VAN DE VIJF-EN-VIJFTIGSTE ALGEMEENE VERGADERING DER
NED. MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST,

gehouden te Breda, den 4den Juli 1904,

DOOR DEN VOORZITTER

Dr. A. SIKKEL AZN.

M. M. H. H. Leden en Afgevaardigden van de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst!

Door uw vertrouwen andermaal geroepen de Algemeene Vergadering onzer Maatschappij te leiden, zal ik de gewoonte, die wil dat de Voorzitter bij den aanvang van den arbeid een rede uitspreekt, niet geheel ontrouw worden.

Echter — nu de sectie-vergaderingen zoozeer uw aandacht vragen en verdienen — zal ik U niet met een lang betoog vermoeien.

Kort zal ik tot U spreken. Maar van het recht om althans dit te doen, wensch ik minder dan anders af te zien, omdat in deze oogenblikken mij een woord op het hart ligt, dat alleen terug te houden ware met verzaking van wat ik mijn plicht acht. Dit gevoel zou reeds voldoende prikkel zijn om zelfs van een verantwoordelijke plaats als deze te zeggen wat zich aan mijn oog als waarheid voordoeft, ook al biedt die waarheid hier en daar een scherpen hoek of kant, die zich door geen vorm van voordracht bedekken of ronden laat. Maar bovendien, de eenparigheid, waarmede de afgevaardigden ter vorige Algemeene Vergadering, met afwijking van den regel, mij als Voorzitter handhaafden, geeft mij moed mijn gevoelens te uiten. Moed, omdat ik die onderscheiding heb opgevat, niet als een soort van belooning voor verrichten arbeid, maar zooals ongetwijfeld werd bedoeld, als een sterk uitgesproken verlangen, dat de eenmaal begonnen weg zou worden vervolgd. Als zoodanig heb ik haar aanvaard.

Ik geloofde, indien gij mij uw steun wildet verleenen, op deze plaats voor U nuttig werkzaam te kunnen zijn; ik voelde de verantwoordelijkheid, die op mij rustte, nu ik mij eenmaal verstout had te roeren in de kalme wateren van onze Maatschappij, die beroering te helpen maken tot een strooming met bepaalde richting; en eindelijk — noem het een zwakheid — ik zou noode hebben kunnen scheiden van een werk, niet zonder moeite begonnen en niet zonder strijd voortgezet, dat ik wenschte te bevestigen voor de naaste toekomst in het belang, zooals ik mij vleide, van den geneeskundigen stand in ons vaderland.

Het is nu ongeveer een zestal jaren geleden, dat een werkstaking van geneeskundigen te Graz mijn aandacht trok, en ik mij de vraag voorlegde, ten eerste of de sociaal-geneeskundige verhoudingen in ons land van dien aard zijn, dat moeilijkheden als in het buitenland onwaarschijnlijk moeten genoemd worden en ten tweede, indien de toestand ook hier te wenschen laat, of de samenwerking, het gemeenschapsgevoel der geneeskundigen tegen komenden strijd opgewassen zouden blijken.

Voor mij was het duidelijk, dat beide vragen in ontkennenden zin moesten worden beantwoord.

Daar hebben zich in den loop der tijden toestanden ontwikkeld, die voor hen, die een bloeienden geneeskundigen stand een volksbelang achten, reden tot bezorgdheid zijn. Zoowel in Oostenrijk als in Duitschland had het ziekenfondswezen een vorm aangenomen, die allengs een bedreiging voor de geneeskundigen en weldra de onmiddellijke oorzaak werd van de treurige botsingen tusschen geneesheeren en ziekenfondsdirecties, die ik niet in de herinnering behoef terug te roepen. Botsingen, die meer raken dan alleen de belangen van een

enkelen stand; die een nadeel zijn voor duizenden daarbuiten. In beide landen, maar toch het meest in Duitschland heeft de Rijkswetgeving de zaak nog verergerd en de artsen ter beveiliging van hun positie naar middelen doen grijpen, die vroeger door de meesten als verwerpelijk zouden zijn aangemerkt. Zóó hoog is dáár de nood gestegen. Gelukkig is het in ons land nog niet als daar buiten, maar aan waarschuwend teekenen, vooral in de groote steden, ontbreekt het toch ook hier niet. Ook hier maakt de geneeskundige stand een ontwikkelingsproces door, dat schade kan toebrengen aan zijn aanzien en bloei. Ieder ziet die teekenen, niemand ontkent ze. Maar een onvergeeflijke lauwheid bij de eenen en een zekere angst om aan heilige huisjes te raken bij de anderen doen bij de plakken neerzitten en gods water over gods akker loopen.

Moet dan eerst de nood hoog gestegen, de waardigheid van den stand dalende zijn, zoodat alleen met groote middelen dieper inkantering van het kwaad kan voorkomen worden vóór men de handen in een slaat?

En verder vragende. Indien men eindelijk zal inzien, dat er iets gedaan moet worden; dat verweer eisch van zelfbehoud is, zal dan ook plotseling, alleen omdat gij het wenscht, een krachtige, machtige organisatie geboren worden, die U rugsteunt en uw daden spiert? Neen, aaneensluiting en samenwerking, vooral van geneeskundigen, eischen lange voorbereiding. Duitschland heeft het bewezen. Het Leipziger Verband Deutscher Aerzte kwam feitelijk te laat.

Slechts met de grootste krachtsinspanning wordt aan Regeering en Krankenkassen het allernoodigste afgedwongen. München, Keulen en Berlijn getuigen.

Wien de geschiedenis meer is dan een abel-spel wel aartig om 't besien, trekt bijtijds zijn lessen en neemt haar waarschuwingen ter harte.

Het bezien moet het karakter hebben van gezette waarneming en studie. Erkend moet worden dat het sociaal-geneeskundig leven stof biedt, niet onwaardig om door den wetenschappelijk gevormde aan een nauwkeurig onderzoek te worden onderworpen.

Te zeer geldt bij ons nog de meening, dat een wetenschappelijk man zich min of meer compromitteert door zich met dergelijke vraagstukken in te laten.

In Duitschland hebben tal van hoogleeraren het gewicht dier vraagstukken gevoeld en hun kennis en doorzicht ten dienste gesteld bij de moeilijke oplossing er van.

Gelukkig telt ook onze Maatschappij mannen van wetenschappelijk aanzien, die hun werkzame hulp op dit gebied verleen.

Is eenmaal de noodzakelijkheid van onderzoek aanvaard en dat onderzoek zelf ter hand genomen, dan heeft een vereeniging als de onze in haar organisatie de mogelijkheid te bieden om datgene tot verwezenlijking te brengen, wat door studie en ervaring wordt

geëischt. Geen ander doel kan de hervorming onzer Maatschappij hebben.

Uit zich zelve gebreken opheffen of verbeteren kan zij niet.

De nieuwe Statuten en Reglementen vormen een werk-program, kunnen leiding en geleiding zijn voor ons gemeenschapsleven en maken, als de omstandigheden het vergen, een krachtiger optreden mogelijk. Maar een *geneesmiddel* voor sociale kwalen zijn zij niet.

De geheele reorganisatie zal een roemloozen dood sterven, indien gij, indien alle leden onzer Maatschappij niet medewerken om haar krachtig te maken.

Meer dan de tegenstanders wier bezwaren te weerleggen zijn, zijn de lauwen te vreezen, die de beginselen, nu ja niet zoo slecht vinden, maar die de kat nog eens uit den boom willen zien en niet meer geven dan hun belangstelling.

Hun vooral moet men wijzen op de gevaren, die onzen stand bedreigen, hen opwekken tot krachtig steunen. Er is nu nog zooveel te voorkomen, zooveel af te wenden. Voor veel is het helaas maar al te laat.

Straks zal de wettelijke regeling der ziekteverzekering door de Regeering ondernomen, onze volle aandacht vragen.

Het gewicht van deze wet moet niet onderschat.

Dieper dan een ongevallen wet grijpt zij in het leven van den medicus. Hoe velen uwer beteekent zij een beschikking voor vele jaren over de omstandigheden, waaronder gij een groot gedeelte van uw praktijk zult hebben uit te oefenen.

Zullen wij behoed worden voor woelingen als in Duitschland, dan dient deze wet niet zonder voorlichting der artsen tot stand te komen. Dit heeft de Regeering blijkbaar ook ingezien, toen zij Uw Hoofdbestuur het voor-ontwerp van wet op de ziekteverzekering om raad en advies toezond, daarmede een bewijs te meer gevend, dat Zij onze Maatschappij als vertegenwoordigend lichaam aller geneeskundigen erkent.

Het ontwerp vond het Hoofdbestuur voldoende voorbereid. Ik mag hier mededeelen, dat naast den arbeid van onze ziekenfonds-commissie, reeds geruimen tijd de verhoudingen in het buitenland in studie waren genomen. Het is daardoor mogelijk geweest binnen den door Zijne Excellentie gestelden termijn een arbeid te leveren in evenredigheid met het gewicht van het vraagstuk. Ook aan de verdere behandeling zal het Hoofdbestuur zijn aandacht wijden.

Hoe vaster gij U aaneensluit en hoe meer de Regeering overtuigd wordt, dat het Hoofdbestuur werkelijk namens de geneeskundigen van Nederland vermag te spreken en voor hen vermag op te treden, des te gemakkelijker zal het vallen uw belangen voor te staan en zal ook de Regeering overleg met uw Hoofdbestuur op prijs stellen.

In den tegenwoordigen tijd, die de sociale wetgeving ook het geneeskundig gebied ziet betreden, valt er voor onze Maatschappij nog wat anders te doen dan het zenden van adressen.

De Regeering moet inzien dat onze wenschen niet uitsluitend door

overwegingen van eng standsbelang worden beheerscht; dat wij bij ons oordeel, getrouw aan onzen plicht, nog iets hoogers in het oog vatten: het belang van den zieken, vooral van den *armen*, zieken natuurgenoet.

Hebt gij het pleit voor een krachtiger organisatie helpen winnen, terecht hebt gij onze Maatschappij uit de strooming der vakvereeniging gehouden.

„De arts is niet enkel de arbeider, hij is almede de drager van „de geneeskundige wetenschap in zijn land. Als zoodanig getuigt „hij het duidelijkst juist in den boezem zijner vereeniging. Waar de „geneeskundigen des lands vergaderen, mag verwacht worden, dat „zij nog iets anders bespreken dan hun persoonlijke belangen”.

Van den wensch: een vereeniging te willen blijven ter beoefening, ter bevordering van geneeskunst, legt deze Algemeene Vergadering door de ongeëvenaarde belangstelling, die zij wekt, een heerlijk getuigenis af. Ook al boekt gij die belangstelling niet in haar geheel als blijvende winst, winst is er toch.

Of kent gij voor onze Maatschappij beter, waardiger middel ter verbreiding van haar beginselen onder haar leden dan een wel geslaagde, belangrijke, drukbezochte Algemeene Vergadering?

Ik zeg verbreiding onder haar leden. Want de werkdadigheid der afdeelingen ondervindt onze Maatschappij als orgaan-eenheid nog onvoldoende. Het verband moet hechter worden.

Moge deze Algemeene Vergadering, de eerste die onder onze nieuwe wet wordt gehouden, geen ijdele belofte blijken.

Moge zij een tijdperk van vernieuwden bloei inluiden; een tijdperk gekend aan zijn frisschen, krachtigen geest, die met eerbiediging van het verleden, nieuwe banen durft opgaan, ook al moet daarvoor een oud, geliefd kleed worden afgelegd.

Is de opening van deze vergadering mij een vreugd om den gewichtigen stap, die zij voor onze Maatschappij beteekent, hoe wordt de vreugd getemperd, nu hij, met wien ik bijna twee jaren samenwerkte, nu onze Secretaris door zijn benoeming tot hoogleeraar waarschijnlijk zijn arbeid voor onze Maatschappij gaat neerleggen. Zoo iemand, dan zeker hij, die den nieuwen gang van zaken zoo hartelijk was toegedaan, zou na mijn aftreden met alle kracht het werk hebben helpen voortzetten. Juist de eerste jaren zijn voor een nieuwe organisatie, die vrienden heeft, maar er nog meer heeft te maken, bijna beslissend.

Maar dank zijn wij hem schuldig voor wat hij op zoo uitstekende wijze als Secretaris heeft verricht.

Met de beste wenschen voor zijn geluk in nieuwen werkkring hem dien dank namens onze Maatschappij te brengen, is mij een behoefte en door het reeds hier in mijn openingswoord te doen, wil ik de kleine gave van waardeering, die wij hem voor groote verdienste kunnen bieden, eenigermate in beteekenis verhoogen.

En nu M. M. H. H. gaan wij aan den arbeid.
Strekke hij in de secties en in andere bijeenkomsten onze Maatschappij tot eer.

Ik verklaar deze vijf-en-vijftigste Algemeene Vergadering voor geopend.

J A A R V E R S L A G

OVER DEN STAAT EN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE
NED. MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST EN
HAAR AFDEELINGEN,

gelezen in de 55ste Algemeene Vergadering te Breda,

den 4den Juli 1904,

DOOR

Dr. E. C. VAN LEERSUM,

Hoofdbestuurder-Secretaris.

Mijne Heeren! Afgevaardigden en Leden van de Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst!

Wanneer wij een schouwing houden over hetgeen in het afgelopen jaar in den boezem der Maatschappij heeft plaats gegrepen, dan rijst boven alles de gedenkwaardige Algemeene Vergadering van Zwolle voor den geest, de bijeenkomst, waarin, dank zij eendrachtige samenwerking tusschen Afgevaardigden en Hoofdbestuur, de herziening van Statuten en Reglementen definitief tot stand gekomen is.

Een moeras van nieuwe en gewijzigde artikelen, van amendementen en subamendementen, moest daar doorwaad worden. Gelijk de voog'laar met zóet gefluit, poogden verlokkende stemmen de afgevaardigden van het goede spoor af te brengen, maar noch een voorstel tot aanneming van de ontworpen wijzigingen en-bloc, noch een motie tot verdaging der vergadering, noch zelfs een uitnoodiging om te gaan spelevaren op het koele Zwarte Water, vermocht hen aan het wankelen te brengen. Na een moeielijken driedaagschen tocht bereikten de een-en-dertig getrouwen, wier namen in de notulen afzonderlijk geboekstaafd zijn, onder aanvoering van den Voorzitter, den vasten bodem.

Doch in meer dan een opzicht kunnen wij met voldoening op ons verblijf te Zwolle terugzien.

Behalve de gebruikelijke feestelijkheden, de jolige maaltijden en de door de Afdeeling Twente op touw gezette, welgeslaagde tocht naar het schoone Twickel, trok een leerzame tentoonstelling van door Nederlandsche collega's verbeterde en uitgevonden instrumenten in hooge en welverdiende mate de aandacht. Bovendien verschaftte de jonge Vereeniging voor Geschiedenis der Geneeskundige Weten-